

MIERZEJE JEZIORA TURAWSKIEGO – STUDIUM SEDYMENTOLOGICZNE

Jurand WOJEWODA¹

¹ Uniwersytet Wrocławski, Instytut Nauk Geologicznych; pl. Makska Borna 9, 50-204 Wrocław;
e-mail: jurand.wojewoda@ing.uni.wroc.pl

Jeziro Turawskie jest sztucznym zbiornikiem retencyjnym na Małej Panwi o powierzchni 24 km², wysokości zapory 13 m, głębokości do 13 m i maksymalnej pojemności ok. 108 mln m³.

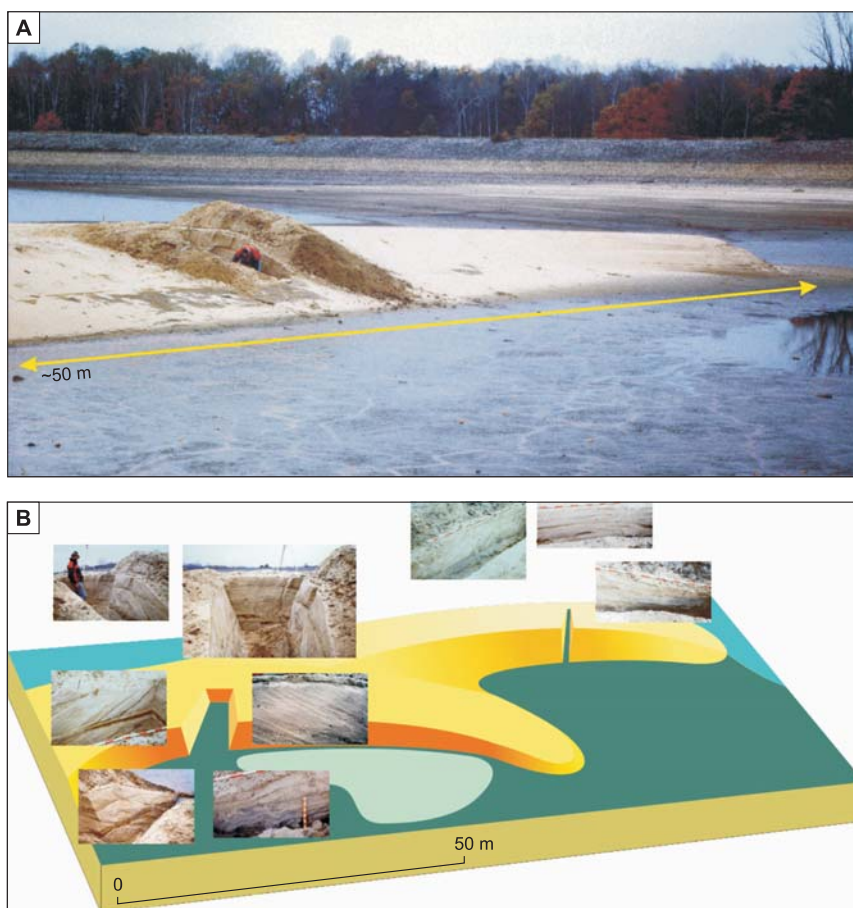

Fig. 1. Mierzeja rozwijająca się u czola półwyspu Rybaczówka

A – główny, najstarszy fragment mierzei; **B** – miejsca wykonanych przekopów i wykonanej dokumentacji sedymentologicznej osadów

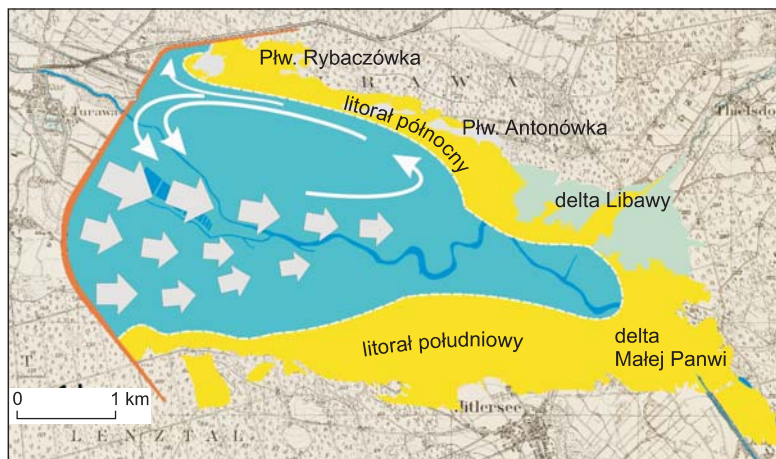

Fig. 2. Schemat wymuszonej cyrkulacji wiatrowej, typowej dla Jeziora Turawskiego, przy zachodnich kierunkach wiatrów

Komora cyrkulacyjna na północy jeziora skutkuje dryfem litoralnym w kierunku wschodnim i intensywnym wzdłużbrzegowym transportem piasku, w którego następstwie uformowały się podwodne mierzeje przy półwyspach Antonówka i Rybaczówka

Zbiornik zbudowano w latach 1933–1939, aby umożliwić regulację poziomu wody na Odrze oraz w celach rekreacyjno-wypoczynkowych. Całkowicie został wypełniony wodą dopiero w 1947 roku. Od tego momentu rozpoczęło się formowanie nowych, wymuszonych środowisk sedymentacji. Warunki sedymentacji i osady w Jeziorze Turawskim były przedmiotem badań wrocławsko-opolskiego zespołu geologiczno-nurkowego w latach 1980–1982. Wyniki badań zostały opracowane przez Teisseyre'a (1983, 1984a–c). Teisseyre (1984c) przewidział możliwość formowania się niektórych form przybrzeżnych (mierzei), jako efektu wzdłużbrzegowego transportu piasku. W listopadzie 1984 roku woda w zbiorniku została całkowicie spuszczone i u nasady półwyspu Rybaczówka ukazały się podwodne nasypy (mierzeje). Wykonane zostały przekopy i stworzono dokumentację sedymentologiczną osadów (fig. 1). Wstępne wyniki zostały przedstawione w trakcie IGCP 219 Meeting (Wojewoda, 1988), jednak pełna analiza sedymentologiczna wraz z interpretacją po raz pierwszy zostanie zaprezentowana w trakcie konferencji POKOS 5'2013.

Mierzeje Jeziora Turawskiego powstały jako suwerenne formy akumulacji z materiału brzegowego w miejscach, gdzie po powstaniu zbiornika retencyjnego pojawiły się wymuszone formy brzegowe – półwyspy, cyple. Mierzeje powstawały w wielu, powtarzających się etapach wzmożonej erozji brzegowej i transportu materiału w okresach silnych wiatrów zachodnich (fig. 2), są formami podwodnymi, a ich ujawnienie się było związane wyłącznie z obniżeniem poziomu wody w zbiorniku.

Literatura

- TEISSEYRE A.K., 1983 — Denne osady Jeziora Turawskiego w świetle badań geologicznych. *Geol. Sudet.*, **18**, 1: 21–71.
- TEISSEYRE A.K., 1984a — Ewolucja czaszy zbiornika Turawa w świetle badań geologiczno-środowiskowych. *Mater. i Stud. Opolskie*, **26**, 52/53: 118–124.

- TEISSEYRE A.K., 1984b — Zamulenie zbiornika Turawa i wpływ tego procesu na eksploatację jego wód. *Mater. i Stud. Opolskie*, **26**, 52/53: 125–131.
- TEISSEYRE A.K., 1984c — Dostawa piasku do zbiornika Turawa i jego zapiaszczenie w świetle badań geologiczno-środowiskowych. *Mater. i Stud. Opolskie*, **26**, 52/53: 132–137.
- WOJEWODA J., 1988 — Formation and structure of a lacustrine along shore spit-bar, Turawa Lake, SW Poland. *W: Mat. Konf. Teren. IGCP 219 pt. „Rotliegendes Lacustrine Basins”* (red. K. Mastalerz, J. Wojewoda). Książ, 26–28 października 1988 r. PIG, Warszawa.